

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2, o ochraně proti nečinnosti žalovaného, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 11. 2015, č. j. 6 A 159/2015 – 41,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 11. 2015, č. j. 6 A 159/2015 – 41, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Obvodní soud pro Prahu 2 rozhodnutím ze dne 12. 5. 2015, sp. zn. 40 Si 171/2015, odmítl žádost žalobkyně o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání k žalovanému. Žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) se poté domáhala ochrany proti nečinnosti žalovaného, kterou spatřovala v tom, že v zákonné lhůtě nerozhodl o jejím odvolání. S žalobou spojila také žádost o osvobození od soudních poplatků.

[2] Městský soud žalobkyni osvobození od soudních poplatků v záhlaví uvedeným usnesením (dále jen „napadené usnesení“) nepřiznal. Vzal přitom v úvahu, že předmětem řízení byla žádost žalobkyně o poskytnutí kopie listiny ze spisu v řízení o její žalobě vedeném pod sp. zn. 10 C 109/2014, tedy v řízení, jehož byla účastníkem. Za takové situace měla žalobkyně dle městského soudu využít svého procesního práva na nahlížení

do spisu. Nelze spravedlivě požadovat, aby náklady spojené s žádostí žalobkyně o poskytnutí informace ze spisu nesl stát, a to i vzhledem k tomu, že osvobození od soudních poplatků lze podle platné právní úpravy přiznat jen výjimečně, ze zvlášť závažných důvodů. Lze se rovněž oprávněně domnívat, že vzhledem k velkému množství žalob žalobkyně, vedených u městského soudu, již není smyslem řízení a jednotlivých návrhů ochrana jejích práv, ale postupně se jím stává samotné vedení sporu.

II. Obsah kasační stížnosti

[3] Proti napadenému usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodu jeho nezákonnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a vrátil věc městskému soudu k dalšímu řízení.

[4] Městský soud podle stěžovatelky nesprávně aplikoval „izolovanou“ větu § 36 odst. 3 s. ř. s., podle níž *přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody*. Uvedené ustanovení neuvádí, že by tyto závažné důvody měly spočívat v něčem jiném, než v majetkových poměrech, např. že by měl soud zkoumat povahu žalobou uplatněného práva. Městský soud se navíc vůbec nezabýval zákonem presumovanou možností částečného osvobození od soudních poplatků; zákon hovoří o výjimečnosti pouze v případě úplného osvobození.

[5] Stěžovatelka se dále domnívala, že senát městského soudu nerozhodoval nestranně, protože jeho záměrem je regulovat počet žalob jemu napadlých znemožněním projednání těchto žalob z důvodu nezaplacení soudního poplatku. Zdůraznila také, že svou žalobu vzala zpět pro pozdější chování žalovaného, a svědčí jí proto právo na náhradu nákladů řízení, což znamená, že povinnost zaplatit soudní poplatek by měla být uložena žalovanému, tedy státu. Soud se však snaží o zastavení řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku, čímž chrání orgán státní moci, potažmo stát, před povinností placení. Zcela nerozhodná je pak obecná úvaha městského soudu o počtu žalob, neboť takovou paušální úvahu bez vazby na konkrétní řízení Nejvyšší správní soud již v minulosti odmítl.

[6] Žalovaný nevyužil svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud se kasační stížností zabýval nejprve z hlediska splnění formálních náležitostí. Konstatoval, že stěžovatelka je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud nepožadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As

pokračování

196/2014 – 19, bod 27., publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Ze stejného důvodu se v nyní souzené neuplatní ani ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (viz shora zmiňované usnesení rozšířeného senátu, konkrétně jeho bod 29.).

[8] Důvodnost kasační stížnosti vážil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[9] Ze spisu městského soudu vyplývají následující skutečnosti. Žaloba stěžovatelky na ochranu proti nečinnosti žalovaného s žádostí o osvobození od soudního poplatku byla městskému soudu doručena dne 11. 8. 2015. Dne 14. 9. 2015 stěžovatelka zaslala soudu zpětvzetí žaloby, které odůvodnila tím, že žalovaný již konal a odstranil tak svou nečinnost. Až poté, dne 18. 11. 2015, vydal městský soud napadené usnesení, kterým stěžovatelce nepřiznal osvobození od soudních poplatků.

[10] O obsahově téměř totožné kasační stížnosti stěžovatelky, směřující taktéž proti usnesení městského soudu o neosvobození od soudních poplatků, vydanému až poté, co stěžovatelka vzala svou žalobu zpět, Nejvyšší správní soud v nedávné době rozhodoval, a to rozsudkem ze dne 13. 1. 2016, č. j. 1 As 289/2015 – 17. Dospěl přitom k závěru, že je třeba usnesení městského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení. Za situace, kdy je nyní souzená věc skutkově i právně obdobná shora popsanému, nemá Nejvyšší správní soud důvod odklonit se od svého již vysloveného názoru.

[11] Podle § 47 písm. a) s. ř. s. *soud řízení usnesením zastaví, vzal-li návrhovatel svůj návrh zpět*. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka svou žalobu vzala zpět (na rozdíl od věci řešené Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 3 As 264/2015), měl městský soud na její podání reagovat a řízení o žalobě zastavit podle shora citovaného ustanovení soudního řádu správního, nikoli rozhodovat o osvobození od soudních poplatků. Svým postupem zatížil městský soud řízení o žalobě vadou, k níž je Nejvyšší správní soud povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.) a která opodstatňuje zrušení napadeného usnesení.

[12] Pokud jde o důvody neosvobození stěžovatelky od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud nad rámec nutného odůvodnění připomíná, že dle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne*.

[13] Stěžovatelce lze přisvědčit v tom, že by se soud měl za účelem posouzení naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků zabývat majetkovými poměry žadatele o osvobození. To nemusí činit v případě, kdy dospěje k závěru, že žadatelův návrh na zahájení řízení zjevně nemůže být úspěšný. [Zjevnou neúspěšnost stěžovatelčina návrhu (žaloby) však městský soud v napadeném usnesení nekonstatoval. Nejvyšší správní soud se nadto domnívá, že v daném případě se o zjevně neúspěšný návrh nejednalo.] Obecně vzato pak nemůže obstát ani strohá argumentace soudu, podle něhož je namístě neosvobodit

žadatele o osvobození od soudních poplatků z důvodu, že podává velké množství žalob, jejichž smyslem se postupně stává samotné vedení sporů. Že se jedná o takový případ, je totiž soud povinen konkrétně doložit a specifikovat. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu lze nemajetnému účastníku nepřiznat osvobození od soudních poplatků s ohledem na povahu sporů, které vede, pouze ve výjimečných případech (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publ. pod č. 2601/2012 Sb. NSS).

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[14] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadené usnesení zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). V něm bude městský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.) a řízení o stěžovatelčině žalobě proti nečinnosti žalovaného zastaví z důvodu jejího zpětvzetí. Městský soud rozhodne jak o náhradě nákladů řízení o žalobě (přitom s ohledem na text zpětvzetí obsahující též důvody, proč stěžovatelka zvolila tento procesní postup, zvaží aplikaci § 60 odst. 3 věta druhá s. ř. s.), tak i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. ledna 2016

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu